

IZVJEŠĆE O SUDJELOVANJU NA 20. GENERALNOJ KONFERENCIJI I 21. GENERALNOJ SKUPŠTINI MEĐUNARODNOG SAVJETA ZA MUZEJE (ICOM)

2.- 8. listopada 2004., Seoul, Južna Koreja

VIŠNJA ZGAGA □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

sl.1. Svečana ceremonija otvaranja 20. generalne konferencije ICOM-a, Seoul, Južna Koreja
Snimio: Damodar Frlan

Jubilarna, 20. generalna konferencija ICOM-a prvi je put u svojoj povijesti održana na azijskom kontinentu, u Seoulu, glavnom gradu Južne Koreje. Na obljetničkoj konferenciji okupilo se, prema korejskim izvorima, oko 2 000 muzealaca iz čak 150 zemalja. Glavna je tema bila *Muzeji i nematerijalna baština*. Kultura se, naime, ne očituje samo kao materijalni entitet, već se prenosi i razvija kao vještina, pokret, napjev, običaj, ceremonijal, kulinarsko umijeće, odijevanje i sl. Svjetska muzejska zajednica stoga je dužna revidirati svoje ciljeve uključivanjem istraživanja tema nematerijalne baštine u svoje poslanje. Organizator se pobrinuo da svi prigodni kulturni programi vezani za službeni program budu demonstracije različitih primjera nematerijalne baštine: tradicionalna korejska glazba i ples, japanski lutkarski teatar i šamanski ritual, ceremonija čaja, demonstracija izrade rižina papira.

U uvodnim predavanjima razmatralo se stanje nematerijalne baštine i njezina budućnost u muzejima te problemi očuvanja nematerijalne baštine u društvu koje se stalno mijenja.

Bivši korejski ministar kulture Lee Oyoung govorio je o odnosu moderne tehnologije i nematerijalne baštine. Naglasio je da se ona u nerazvijenim zemljama uspjela sačuvati i prenijeti na sadašnje generacije zahvaljujući starijoj generaciji, no pod pritiskom tržišne orijentacije koju promiče globalizacija njihov je utjecaj vrlo slab. Kako lokalne, male kulture ne bi nestale, treba promovirati ideju ne sudara već suživota civilizacija, a moderne tehnologije mogu pridonijeti spašavanju i promicanju nematerijalne baštine. Muzeji moraju svoja opsežna znanja koja posjeduju uključiti u globalne mreže podataka. Važnost donošenja *Konvencije za očuvanje nematerijalne baštine* 2003. godine izraz je opće volje ljudi na svim kontinentima i u svim kulturama, istaknuo je alžirski predstavnik Ahmed Baghli. Muzeji trebaju preispitati svoju misiju i konkretnim projektima štiti nematerijalnu baštinu. U tome imaju znatnu pomoć novih tehnologija. Ravnateljica Nacionalnoga korejskog etnografskog muzeja založila se za očuvanje autentičnog okruženja u kojemu se nalazi nematerijalna baština, pozivajući muzeje da što više pojačaju svoje aktivnosti

interpretiraju i kontekstualiziraju baštine. Japanski predstavnik, ravnatelj Nacionalnoga etnografskog muzeja u Osaki, založio se za muzej u kojemu se ljudi susreću i razvijaju svoj identitet i dostojanstvo, uče o tradiciji i prenose je sljedećim naraštajima.

Yim Dawn-hee predstavnik, Koreje u UNESCO-ovoj Komisiji za nematerijalnu baštinu, predstavio je način funkcioniranja jedinstvenog modela *Čovjek kao baština*, koji se primjenjuje u Koreji. Model je postigao velik uspjeh i dobio pohvale javnosti kao jedno od najznačajnijih kulturnih dostignuća, a njegova je primjena istodobno pobudila složene izazove i dileme.

Richard Kurin iz *Centra za narodni život i kulturnu baštinu*, Smithsonian, naglasio je golemu važnost donošenja UNESCO-ove *Konvencije za očuvanje nematerijalne baštine* 2003. godine, koja će pridonijeti njezinu očuvanju. Dilema je samo mogu li muzeji to postići, odnosno, trebaju li reorganizirati i preispitati svoje djelovanje i smisao.

Osim službenog programa i rada ICOM-ovih komiteta, bile su organizirane tri jednodnevne sjednice: *Muzeji i živuća baština*, *Zaštita kulturne baštine* i *Digitalna baština i budućnost muzeja*, za koje su muzealci pokazali veliki interes. Kao popratna manifestacija organiziran je i Sajam muzeja, što je bila prilika da svoj rad prikažu uglavnom korejski muzeji i organizacije.

Na konferenciji sam sudjelovala u radu i programima WMA-e (Svjetskoga megalitskog udruženja), ICOM-ICEE-e (Komiteta za razmjenu izložbi) MPR-a (Muzejskog PR-a i marketinga) i CIDOC-a (Komiteta za muzejsku dokumentaciju), te sam s kolegicom Majom Bikić Šojat imala i prezentaciju CIDOC-ove konferencije 2005. godine koja će se održati u Zagrebu, u organizaciji Muzeja grada Zagreba i Muzejskoga dokumentacijskog centra.

WMA (SVJETSKO MEGALITSKO UDRUŽENJE)

Dolmeni i menhiri najstariji su, najveći i najrasprostranjeniji ostaci ljudskih naselja. Nalaze se na svim kontinentima. Koreja je zemlja koja ima oko 30 000 sačuvanih objekata megalitske kulture i utemeljiteljica je Svjetskoga megalitskog udruženja. Kongres se održavao, istodobno s Festivalom dolmena, na otoku Ganghwa, 60-ak km od Seoula. U prigodi održavanja već sedmog svjetskog kongresa, kao i u čast održavanja ICOM-ovih konferencija, u prostoru dolmena, na otvorenome, organiziran je veliki sajam tradicijskog obrtništva, dječje radionice, demonstracije obrta i vještina te umjetnički program. Nakon toga prisustvovala sam predavanjima koja su se održala na Sveučilištu Anyang u gradu Incheonu. Korejski su stručnjaci u svojim referatima naglasili globalnu važnost svoje megalitske kulture, koja je po svojoj brojnosti i sačuvanosti jedinstvena u svijetu. Prikazavši rezultate istraživanja tog fenomena u Južnoj Koreji, posebno su naglasili nužnost zajedničkih istraživanja sa svojim sjevernim susjedima, apelirajući na međunarodnu stručnu javnost da se korejski dolmeni i menhiri uvrste na listu svjetske umjetničke baštine.

sl.2. COEX Intercontinental, Seoul, mjesto održavanja konferencije

ICOM-ICEE

Na poziv ICOM-ova Komiteta za razmjenu izložbi, ICEE-a, odnosno korejskog kolege iz fondacije Ock Rang, sudjelovala sam u cjelodnevnom programu čiji je cilj bio upoznati nas s mogućim korejskim partnerima za daljnju profesionalnu suradnju. Prije svega bili smo gosti kolega iz Nacionalnog muzeja Koreje, te smo u razgovoru s njima imali priliku vidjeti kako funkcionira sustav nacionalnih muzeja i doznati mnoge pojedinosti u svezi s gradnjom novog muzeja. Nacionalni muzej Koreje sastoji se od administrativno-financijsko-tehničke službe (116 djelatnika), Kustoskog odjela (109) i Nacionalnog odbora za gradnju (39). Taj se odbor brine za gradnju glavnog kompleksa u Seoulu, čiji se dovršetak planira za listopad 2005. godine, no valja naglasiti da paralelno završavaju radovi na još dva muzeja u sustavu, uz neke koji se adaptiraju. Nacionalni muzej Koreje je na neki način matična ustanova za ostalih 11 nacionalnih muzeja (svaka korejska povijesna regija ima jedan muzej u kojemu je zaposleno od 22 do 40 djelatnika, ukupno 280 muzejskih djelatnika). Kustoski odio podijeljen je prema strukama; tu su arheologija, umjetnosti, povijest i poseban odjel za registraciju muzejskih predmeta. Matični muzej ima 152 000 predmeta, a svi regionalni 140 000. Ulažu se veliki naponi kako bi prije dovršenja nove zgrade u Seoulu proradio informacijski sustav koji se temelji na sredeanim bazama muzejskih predmeta, ali i kako bi muzej povećao broj i kvalitetu predmeta. Velikim uspjehom smatra se činjenica da muzej već sada ima 12 000 doniranih predmeta, čiji će izbor uglavnom biti prezentiran na četvrtom katu nove zgrade kao zatvorene cjeline.

Nova zgrada Nacionalnog muzeja Koreje smještena je na kompleksu parka Youngsan, a nakon izgradnje svih sadržaja koji će pratiti rad te nacionalne muzejske kuće (park sa skulpturama, dvije muzejske prodavaonice i restoran, otvorena pozornica, veliko jezero), na tom gradskom području namjerava se izgraditi prirodoslovni i tehnički muzej.

Nakon izabranog projekta do kojega se došlo međunarodnim arhitektonskim natjecanjem (javio se 341 arhitektonski studio iz 50 zemalja - uključujući i hrvatske arhitekta) 1995. godine, 1997. započeo je rad a potpuni završetak predviđa se za listopad 2005. godine. Treba naglasiti da je izabran rad korejskog arhitekta, a morao je uzeti u obzir četiri tehničko-tehnološka zahtjeva: osi-

sl.3. Nacionalni korejski etnografski muzej, Seoul (National Folk Museum of Korea, Seoul)

sl.4. Gyeryongsan (Natural History Museum), Daejeon

Snimio: Damodar Frlan

gurati prostor koji će zaštititi muzejske zbirke od potresa i poplava, osmisliti sustav za održavanje zgrade koji će biti krajnje funkcionalan i jeftin, te izraditi rashladni sustav i mikroklimu opremanjem zgrade rashladnim ekološkim sustavom, tj. upotrebom reciklirane vode. Takav ekopristup arhitekturi, ali i tehničko-tehnološka rješenja rasvjete, unutarnje opreme izložbenih prostora i depoa, nastali su kao kompilacija svjetskih i korejskih iskustava.

Muzeološka koncepcija obuhvaća ove teme i građu: Arheologija - 3284 m² i 4121 predmet; Korejska povijest - 4401 m² i 4055 predmet; Korejska umjetnost - 5496 m² i 1475 predmeta; Azijska umjetnost - 2501 m², nedefiniran broj predmeta, Galerija donatora - 2844 m² i 1128 predmeta.

Unutar zgrade nalaziti će se Dječji muzej (1 882 m²) s povremenim izložbama, igralištem, kazalištem interaktivnim laboratorijem i sl.

Uglavnom, kada se dovrši, to će biti jedan od šest najvećih svjetskih muzeja.

Potom smo posjetili Kasan, budistički kulturni centar, i upoznali kulturnu djelatnost tog značajnog instituta za istraživanje budizma u Koreji. Izdavači su jedine budističke enciklopedije koja obrađuje pojmove 2500 godina neprekinute budističke tradicije, koja je u Koreji duga već 1700 godina. Rad na enciklopediji započeo je 1982. godine, a kada se završi, imat će 15 toмова. Enciklopediju je jednostavno nabaviti - institut je šalje svim zainteresiranima. Imali smo priliku posjetiti i budistički hram Kyunggusa, gdje smo posluženi tradicionalnim ručkom i čajem pripremljenim prema drevnom rituale.

Za sve nas fantastični je doživljaj tek slijedio: razgledavanje privatnog muzeja brava i lokota. Riječ je o kolekciji brava i ključeva koja ima nekoliko tisuća predmeta, a izloženo ih je oko 400. Kriterij izlaganja bio je isključivo umjetnički, bilo da je riječ o izuzetno dobrom oblikovanju ili pak o dekorativnom uzorku. Muzejski predmet tu je prikazan kao djelo velikoga estetskog naboja, u prostoru koji je posebno dizajniran kako bi naglasio samu bit teme kolekcije. Vlasnik muzeja je dizajner metala koji očito ima jasnu koncepciju što želi prezentirati i kako, jer je postigao izuzetan dojam i doživljaj prostora koji je nevjerojatno sugestivan, tako da posjetilac ima gotovo

fizičku senzaciju zatvorenosti, zaštite koju pruža brava, ali i ljepote i mistike tzv. običnog predmeta.

U Gahoe muzeju smještenome u vrlo intimnom ambijentu tradicionalne korejske kuće izloženi su amuleti i tradicijsko narodno slikarstvo, koje se temom oslanja na prakticiranje religijskih rituala. U tom smislu, a i vezano za temu konferencije, bili smo nazočni šamanskom obredu i rituale pretkazivanja budućnosti profesionalne vračare.

CIDOC (KOMITET ZA MUZEJSKU DOKUMENTACIJU)

U Komitetu za muzejsku dokumentaciju radila sam u Radnoj grupi za muzejske dokumentacijske centre. Osnovna tema bilo je utvrđivanje elemenata za izradu novog web-sitea CIDOC-a koji bi funkcionirao samostalno, s vezom na opći site ICOM-a. Definirana su osnovna načela rada po kojima se trebaju logično predstaviti proizvodi CIDOC-a te dati mogućnost vezanja na druge sadržaje. Utvrđene su osnovne teme: standardi, organizacije, literatura, a na prvoj stranici trebalo bi dati osnovne informacije o komitetu, objasniti važnost muzejske dokumentacije, predstaviti sve radne grupe CIDOC-a. Te osnovne informacije morale bi se pojavljivati na svim jezicima zemalja koje imaju dokumentacijske centre. Pritom je, dakako, rad MDC-a uočen kao iznimno kvalitetan i dobro strukturiran, tako da ćemo na budućem siteu imati vrlo uočljivo mjesto.

Pod nazivom *administracija CIDOC-a* pojavljivat će se podaci o članstvu, pravilnici, podaci o Upravnom odboru te povijest CIDOC-a. Ona će obuhvaćati podatke o svim konferencijama, zapisnike sa sastanaka, povijesti radnih grupa, podatke o svim članovima Upravnog odbora.

Nadalje, objavit će se svi dosadašnji standardi, kao i aktualne novosti i vijesti. Izabran je urednik izdanja, kolega Virgil Nitulescu, i tajnica Monica Hagedorn-Saupe.

Predavanja su obuhvatila širok spektar tema, od onih teorijskih, s područja informatike i informatizacije muzeja: Richard Light govorio je o XML-u, programskom standardu za izmjenu podataka i njegovoj primjeni u muzejskoj zajednici, John Hohnen prikazao je primjenu CIDOC-ova CRM-a (Conceptual Reference Model) za stvaranje baza podataka muzejskih predmeta. Rezultate istraživanja digitalizacije u njemačkim muzejima prikazala

sl.5. Uoči završne ceremonije 20. generalne konferencije ICOM-a, Seoul, Južna Koreja
Snimio: Damodar Frian

je Monica Hagedorn-Saupe, posebno naglasivši probleme čuvanja tih podataka. U tom smislu istaknula je korisnost Nestor projekta (Network of Expertise in Long term Storage of Digital Resources), koji je solidna osnova za rješavanje tog problema.

Od pojedinačnih projekata upoznali smo se s onim Američkoga muzejskog udruženja (AAM) vezanoga za potragu za židovskim umjetninama otetim u Drugome svjetskom ratu; naime, svi američki muzeji pozvani su da prijave umjetnine za koje ne postoji jasan dokaz o vlasništvu a nabavljene su u razdoblju od 1933. do 1945. godine. Od 1999. godine, kada se započeo projekt, do danas je prijavljeno 13 449 predmeta iz 115 američkih muzeja (<http://www.nepip.org>).

Floris Guntenaar prikazao je rad tvrtke koja se bavi izradom muzejskih softvera MuseumDepot.org i koja je izradila registar umjetničkih predmeta bagdadskog muzeja.

Od službenog programa treba istaknuti sjajno organiziranu ceremoniju otvaranja i zatvaranja konferencije koje su afirmirale korejsku tradicijsku umjetnost, kao i sajam muzeja na kojemu su bili predstavljeni ne samo važni muzeji već i ostale institucije i udruge koje se bave baštinom.

Primljeno: 17. veljače 2005.

REPORT ON THE PARTICIPATION AT THE TWENTIETH GENERAL CONFERENCE AND THE TWENTY FIRST GENERAL ASSEMBLY OF THE INTERNATIONAL COUNCIL FOR MUSEUMS (ICOM)

October 2nd - 8th 2004, Seoul, South Korea

For the first time in its history the annual General Conference UNESCO/ICOM, the twentieth in line, was held on the Asian continent, in Seoul, the capital of South Korea. According to Korean sources, around 2.000 museum curators from 150 countries were gathered at the annual conference. The main topic was "Museums and the Intangible Heritage". That is to say, culture is not manifested only as a material entity, but it is transferred and developed as a skill, movement, song, custom, ceremony, culinary art, a form of dress and so on. Therefore, at this General Conference the world museum community expressed the need to revise its goals by including the research of topics concerning the intangible heritage to its mission. The organizer ensured that all of the cultural programs for the event were demonstrations of different examples of the intangible heritage: traditional Korean music and dances, Japanese puppet theatre and a shaman rituals, tea ceremony, demonstrating the making of rice paper. The author provides illustrations of the work of individual international committees. From the official program she highlighted the brilliantly organized opening and closing ceremonies of the conference that affirmed traditional Korean art as a museum fair at which not only the more important museums were presented but also other institutions and associations dealing with the heritage.